

سازمان شهرداری و دهیاری های کشور

سازمان شهرداری و دهیاری های کشور

معاونت امور شهرداری ها

شیوه نامه مکان یابی و الزامات ایمنی و بهداشتی اتاق های مادر و کودک در فضاهای عمومی شهرها

(پیرو ابلاغیه شماره ۴۹۹۷ مورخ ۱۳۹۴/۰۲/۰۹ سازمان شهرداریها و دهیاری های
کشور)

مهر ماه ۱۳۹۵

بخش نخست؛ مکان یابی اتاق های مادر و کودک در فضاهای عمومی شهرها

۱- مطالعات پایه

- ۱-۱- بررسی اسناد فرادست و تبیین جایگاه فضاهای اجتماعی، دوستدار کودک و ... در آنها
- ۱-۲- بررسی و استخراج راهبردها و راهکارهای مرتبط با فضاهای دوستدار مادر و کودک در اسناد فرادست
- ۱-۳- بررسی تحولات جمعیتی منطقه و شهر مورد مطالعه و استخراج نمایانگرهای مهم جمعیتی
- ۱-۴- بررسی و ارزیابی ساختار کالبدی و فضایی شهر بر اساس فرصت های موجود برای ایجاد و توسعه فضاهای دوستدار مادر و کودک

- ۱-۵- بررسی پیشنهادات آتی کاربری ها و فضاهای عمومی در طرح های فرادست

۲- مطالعات اجتماعی و جمعیتی

- ۲-۱- بررسی ویژگی های اجتماعی شهر و مطالعه قشر بندی اجتماعی
- ۲-۲- بررسی سیر تحولات جمعیتی در نیم قرن اخیر (۹۵-۱۳۴۵) و تهیه نیم رخ جمعیتی شهر
- ۲-۳- بررسی ویژگی های کیفی جمعیت از نظر سن، جنس، سواد و ...
- ۲-۴- بررسی دقیق نرخ باروری زنان در شهر و برآورد دقیق جمعیت زنان باردار و دارای نوزاد ۰ تا ۵ سال در سطح شهر و منطقه شهری

۳- مطالعات کالبدی-فضایی

- ۳-۱- بررسی توزیع فضایی تراکم جمعیتی و تهیه نقشه توزیع تراکم جمعیتی در شهر بر اساس سن و جنس
- ۳-۲- بررسی نحوه پراکنش زنان باردار و یا دارای نوزاد در شهر و تهیه نقشه توزیع فضایی آنها

۳-۳- بررسی پراکنش فضاها و کاربری های جاذب سفر در شهر (در وضع موجود و آتی) و مطالعه میزان جذب سفرهای

روزانه آنها بر اساس گروههای سنی و جنسی با تاکید بر گروههای زنان باردار و دارای نوزاد

۳-۴- بررسی میزان تسهیلات موجود در فضاهای عمومی شهرها با محوریت فضاهای دوستدار مادر و کودک

۴- مطالعات مکان یابی

۴-۱- بررسی و شناسایی متغیر های موثر بر مکان یابی اتاق های مادر و کودک شامل: شبکه دسترسی شهر، انواع

فضاهای عمومی شهر بر اساس شعاع عملکرد و حوزه نفوذ، تراکم جمعیت زنان باردار و دارای نوزاد، میزان فاصله تراکم

های جمعیت زنان باردار و دارای نوزاد با فضاهای عمومی، فضاهای عمومی مقصد مراجعات گروههای زنان باردار و دارای

نوزاد و

۴-۲- تبدیل اطلاعات به لایه های نقشه در محیط GIS و تعریف روش مناسب ترکیب لایه ها

۴-۳- تعریف توابع متناسب و شناسایی مکان های مناسب برای استقرار اتاق های مادر و کودک (حداقل ۳ مکان با اولویت

استقرار)

۴-۴- بررسی تفصیلی قابلیت ها و محدودیت های مکان های انتخاب شده از نظر شبکه دسترسی، میزان و شدت مراجعه

گروههای زنان باردار و دارای نوزاد و مسائل و مشکلات موجود در این مکان ها

۴-۵- انتخاب مکان نهایی برای ایجاد اتاق مادر و کودک بر اساس الزامات ایمنی و بهداشتی (بخش دوم شیوه نامه)

بخش دوم: الزامات ایمنی و بهداشتی مکان های احداث اتاق های مادر و کودک

۱. قرار گرفتن مکان مذکور در محلی که از بالاترین امنیت برخوردار باشد و به دور از آلاینده های زیست محیطی باشد بطور مثال از ساخت این اتاق ها در مکانی مانند پارکینگ بدلیل وجود دی اکسید کربن که بخش اعظم آن از احتراق ناقص سوخت و کمبود هوا بوجود می آید جدا خودداری گردد. در بعضی از پارکینگ های بسته با وجود تهویه مکانیکی باز هم بطور پیوسته میزان مونوکسید کربن از طریق یک سامانه پایش بایستی کنترل گردد این گاز مهلک سه نوع اثر مهم بر اعمال فیزیولوژیکی انسان دارد.

✓ اثرات قلب و عروق

✓ رفتارهای عصبی

✓ اثر بر جنین

لازم به ذکر است در پارکینگ ها ، گازهای دیگری هم که برای سلامتی افراد بخصوص کودکان مضر می باشد مانند دی اکسید گوگرد ، اکسید نیتروژن و غیره نیز وجود دارد که حتی با نصب سیستمهای هوا رسان که خود نیز موجب رشد بسیاری از میکروارگانیسم ها در داخل هواسازها می گردد و حتی نزدیکی هوارسان ها در کنار آگزوز فن ها باعث برگشت مجدد آلایندها به محیط داخل می گردد.

۲. ممنوعیت ساخت اتاق در سکوهای سواره و پیاده مترو به دلیل آلاینده های تولید شده مثل آزبست از لنت ترمز که بدلیل سنگینی ورشته ای بودن تا شعاع ۳ متری حرکت دارد و به سمت بالا کشیده نمی شوند به همین دلیل خطرات جدی برای کارکنان دارد.

۳. ممنوعیت ساخت اتاق در سکوهای سواره و پیاده پایانه ها به دلیل وجود آلاینده های حاصل از سوخت و همچنین آلاینده های زیست محیطی

۴. فاصله اتاق تا سرویس بهداشتی حداقل ۱۰۰ متر باشد

۵. اتاق فاصله مناسب از جایگاه سوخت داشته باشد.

۶. استفاده از درب سکوریت در اتاق ها

۷. در اماکن عمومی مانند مرکز خرید ، پایانه ها ، فرودگاهها به دلیل تجمع افراد و عدم کنترل مناسب، میزان آلودگی هوا و خطر شیوع بیماری های واگیردار تنفسی بیشتر از سایر اماکن است. لذا استفاده از دستگاه های تصفیه هوا در این گونه

اماکن در حال گسترش بوده و تاثیرات مثبتی بر بهداشت عمومی و سلامت افراد می گذارد و در بعضی از مکان ها به جهت موقعیت مکانی بدلیل وجود میکروارگانیسم های بیماری زا و آلاینده های محیطی پاکسازی و تازه نمودن هوای داخل اتاق بایستی حتما از سیستم های پالاینده های پرتابل هوا استفاده نمود.

۸. در اماکن عمومی برای اتاق های کوچک حتما بایستی مکانی ، برای کالسکه و بار مادر پیش بینی گردد.
۹. در صورت امکان مکانی هرچند کوچک برای استراحت پدران با شرایطی کاملا آموزشی و فرهنگی ایجاد نمود تا در آینده بتوان در خصوص ایجاد اتاق های خانواده (family room) اقدام کرد.
۱۰. هم سطح بودن اتاق و یا در صورت ارتفاع حتما پیش بینی رمپ برای رفت و آمد راحت مادر با کالسکه و بار
۱۱. امکان تامین نور و تهویه برای تامین اتاق الزامی می باشد.
۱۲. ایمن بودن بودن انشعابات گازی
۱۳. دیوارهای قسمت شستشو تا ارتفاع ۲ متری بایستی کاشی و قابل شستشو باشد
۱۴. رنگ اتاق ها نباید جنسیتی باشد
۱۵. قرار گرفتن مکان یاد شده در محلی که از طریق تابلو راهنما به راحتی قابل شناسایی و دسترسی باشد
۱۶. جدا سازی بخش شیردهی و تعویض در اتاق ها
۱۷. استفاده از رنگ های شاد به منظور برقراری ارتباط با کودکان و ایجاد محیطی دلنشین برای مادران و جلوگیری از رنگ آمیزی دیوار اتاق از طرح هایی که آلودگی بصری ایجاد می کند.
۱۸. در صورت استفاده از کاغذ دیواری در قسمت شیردهی از کاغذ دیواری هایی که مواد مصنوعی و مضر دارند استفاده نگردد بدلیل اینکه کاغذهای دیواری غیراستاندارد، گرده های ریزی را در فضا پخش می کنند که این ذرات ریز به ریه کودکان آسیب می رسانند.
۱۹. در صورت استفاده از رنگ آمیزی در قسمت شیر دهی رنگ ملایم استفاده گردد مثل لیمویی، سبز و آبی بسیار ملایم که هم برای کودک و هم برای مادر فضایی آرامش بخش ایجاد نماید. در نهایت اتاقی برای کودک مناسب است که در عین داشتن یک هارمونی رنگ زیبا و جذاب ، ساده و آرامبخش باشد.
۲۰. استفاده از مبلمان راحت با گوشه های گرد رعایت گردد.